

נחלת ה' גליון 65

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 65 סיון תשע"ט

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים - נחלת ה' (זוה"ק ויאל קטו, א).

דבר העורך
אין להקל במצוות הישוע מחמת שהנחש נכרך בעקבי הקדושה
מדברי רבותינו
מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א (חלק ב)

מענינא דיומא - שבועות

חג השבועות - בבחינת העולם הבא

כתב הר"ן (סוף מסכת פסחים כח, א' מדפי הרי"ף):

"ובהגדה גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה 'תעבדון את האלהים על ההר הזה' - אמרו לו ישראל: 'משה רבינו אימתי עבודה זו?' - אמר להם: 'לסוף חמשים יום, והיו מוניני כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר' [ע"כ המדרש. וראה שם בהמשך דברי הר"ן]. והנה הציפיה בארבעים ותשע ימי ספירת העומר ליום החמישים, היא בבחינת הציפיה בעולם הזה - לימות משיח בן דוד.

כי ימי ספירת העומר שהם ארבעים ותשע ימים - מרמזים לעולם הזה, ושבועות שהוא יום החמישים - מרמז לעולם הבא.

שהנה על העולם הזה אמרו (ולאט הפנה כל, א):

"חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים".

א"כ בעולם הזה יתכן השגה רק בארבעים ותשע שערי בינה, אמנם בעולם הבא שמתחיל בימות המשיח, משה ישיג את שער החמישים, ועי"ז יגאל את ישראל, וכמו שאמרו (זוה"ק משפטים קטו, א; זוהר פנחס רמז, ב):

"ואחר כך [אתה משה רבינו מהימנא] תעלה עליהם לבינה, לפתח בה חמשים שערים של חרות לישׁאל, לקים (מיכה ז) פימי צאתך מארץ מצרים ארצנו נקלאות [= ג' שערי בינה הנקראים 'קלאות']".

ושבועות כלפי שאר הימים - הוא בבחינת העולם הבא כלפי העולם הזה (כ"ב), שנפתחים בו חמשים שערי בינה, וכמו שאמרו (זוה"ק בשלח דף קמ, ב):

ובא ראה, בצד היובל [בינה] הנקראת "יובל" - שופר - נמצאת חרות לישׁאל, [כן לעתיד לבא] תהיה הגאולה מצד [בינה] - שפיתוב (ישעיה כז) ונהיה ביום ההוא תקעו בשופר גדול וגו'. ומשום אותו יובל עליון, התעקבו חמשים יום לקבל התורה ונקרב להר סיני... ביום שקבלו התורה, אז שרו עליהם אותם חמשים ימי היובל [חמשים שערי בינה], ומצד של היובל (פינס) נתנה להם תורה" [וע"ע בוהר נשא קלו, א; יתרו פג, ב; אמור צז, ב; ובוהר חדש יתרו דף מד, א. עמוד ק"ל בהוצאת מתוק מדבש].

בחג הפסח שהוא בבחינת העולם הזה -

אין כח לשעבד את החמץ לקדושה

עפ"י הבסיס הזה, שפסח וכל מ"ט ימי ספירת העומר - הם בבחינת העולם הזה, ויום החמישים שהוא חג השבועות - הוא בבחינת העולם הבא, ימות משיח בן דוד, נמשך בדברים הבאים:

כתוב (ויקרא כג, ח) "ממזבשתיכם תביאו להם תנופה שמים שני עשרים סלת תהינה חמץ תאפינה כפורים לה".

ומקשים חז"ל (זוה"ק ט"ו דף קפ, א) שכיון שבפסח עם ישראל יצאו מתחת יד הסט"א שנמשלה בחמץ, ולכן כתוב (שמות יג) 'ולא ירצה לך חמץ, ולכן אוכלים רק מצות, משום שהשכינה נמשלה במצה. א"כ כאשר מגיע חג השבועות, שעם ישראל מתעלים יותר גבוה, ומקבלים את התורה שהיא אור קוב"ה שהוא מעל השכינה - 'וכי לא ראוי הנה שיתבטל החמץ ולא ירצה קלל? ומדוע קרן זה הנה חמץ - שפיתוב סלת תהינה חמץ תאפינה?'

ומתמצים חז"ל שביאורו הוא כך: כאשר עם ישראל יצאו ממצרים עדיין היו חולים וחלשים ברוחניות, ודבקותם היתה רק בשכינה וכנ"ל, ולכן לא היה להם כח לשעבד את הרע שבחמץ אל הקדושה, ולכן צריכים לאכול רק מצות, שהוא אוכל של רפואה.

אמנם בחג השבועות שעם ישראל התחזקו ברוחניות, וקיבלו את התורה ועלו להדבק באור קוב"ה, יש להם כח גדול - לקחת את החמץ הרע, ולהעלותו אל המזבח, ולשרוף ממנו את קושי הטומאה, ולהפכו להשתעבד לטוב ולקדושה [וראה שם עוד ובפירושו "מתוק מדבש" בשם האריז"ל שעה"כ דף פט, ב].

ועל דרך זו כתב הרמב"ן (ויקרא כג, ח):

חמץ תאפינה - צוה הכתוב שתהינה חמץ, לפי שהם תודה לשם כי חקות קציר שמר לנו, וקרבת התודה יבוא על לחם חמץ. ואולי איסור החמץ מפני שירמז אל מדת דיו... ובעבור שהקרבנות לרצון לשם הנכבד, לא יבואו... רק מן הדברים המזוהים, כאשר אמרו בברייתא העולם (צ"ל י"ט) שיתף מדת רחמים במדת הדין ובראו.

והנה בחג השבועות שהוא יום מתן תורה יביא הקרבן בדין תודה, כי הוא יום העצרת, והמשכיל יבין.

זהו סוד מה שאמרו רבותינו (ויקרא טו ז), כל הקרבנות בטלין וקרבת תודה אינו בעולם, וכו', כי בו מצה וחמץ, כענין בעולם הבא".

דבר העורך

אם נזכה, נקריב בעוד כמה ימים שיעיר של מועדים בחג השבועות הבא עלינו לטובה, כמו בכל המועדים שאנחנו מצווים להקריב שיעיר לחטאת. מה הוא ענינו של השעיר הזה שאותו אנחנו מצווים להקריב?

הרמב"ן (ויקרא טו, ח) מסביר לגבי השעיר לעזאזל של יום הכיפורים, שהוא רומז אל עשוי שנקרא 'איש שער', ונצטוונו להוליך אותו לעזאזל, מקום החורבן, ששם שולט הטיטרא אחרא [ומכל מקום מדינש הרמב"ן שאין הכוונה שאנחנו מקריבים קרבן לסט"א חלילה, אלא את הכל מקריבים להקב"ה, והקב"ה הוא זה שנותן לסט"א את חלקה].

על דרך זו מבאר רמ"ד וואלי (במדבר עמוד לח"ב) את ענין השעיר שמקריבים בחג השבועות, שבחג השבועות יורד אור גדול וקדוש לעולם - אור של עולם הבא [ראה במאמר "מענינא דיומא"], ולכן: "מקריבין השעיר לחטאת, לתת חלקה אל הסט"א שתתפרש מן הבנים היקרים, ולא תהיה לה שום יניקה מן האור הגדול הזה שאינו ראוי לה".

*

את היסוד הזה אנחנו מוצאים אצל איוב. חז"ל אומרים בוהר בכמה מקומות (נכ"ל ד, א; ט"ו ט"ו קפ"א, ב; אמור ק"א, ב) שכאשר איוב הקריב קרבנות כמנין בניו - "כי אמר איוב אולי חטאו בני" בריבוי המשתה [כמבאר בתחילת ספר איוב] - הוא הקריב רק קרבנות עולה, שאין לסט"א שום חלק בהם, ואיוב רצה להקריב קרבן שאין לסט"א שום חלק בו, והטעם שאין לסט"א חלק בקרבן עולה, משום שעולה מקריבים רק מזבח, ולא מנקה, והסט"א אין לה אחיזה אלא בנקיבה, כמו שבעולמות העליונים אין לסט"א אחיזה בקב"ה [בחינת זכר], אלא ברגלי השכינה [בחינת נקבה ביחס לקוב"ה], שיש בשכינה הנהגת "רגליה יורדות מות" [זוה"ק בשלח מט, ב] - "נחש כרוך על עקבו" [זוה"ק בראשית כד, א] - "בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא" [סוטה מט, ב], שהסט"א שנקראת "חוצפא יסגא" - נכרכת בעקבי רגלי השכינה, ויונקת משולי השפעתה, בבחינת "אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ" [תהלים עה, טו], כדי שלבסוף כל מה שהסט"א נתגדלה ע"י השכינה - ישתעבד בחזרה לקדושה, ויתגלה יחוד ה' שהוא שולט על אייבוי.

ומבארים חז"ל שכאן היתה טעותו של איוב, משום שהקב"ה כן רוצה שיקיימו מצוות מסויימות שגם הסט"א מקבלת בהם חלק, כגון שיעיר לעזאזל ומים אחרונים, ועוד כמה וכמה מצוות [כפי שנתבאר ברמ"ק בספרו "אור יקר" על הזוהר בפרשת נח סד, ב. - יסיים שם: "אין הכוונה באלו לשתפם כלל בקדושה, כי אדרבה הם טמאות וכו', אלא להבדילם שלא יקנאו בקדושה ולא יקטרגו".

והשוב מאד להדגיש שכמוכן שאין לטעות ללמוד מכאן - שלפעמים מצוה לעשות עבירה, חלילה מלומר דברים חמורים אלו, וכבר לימדנו הגר"א (מיני אליקים" להגרמ"מ משקלוב, עמ' כס"ז ועוד). "הואמר שבעלי הסוד מקילים מהגמרא, ריז זה מקצץ בנטיעות".

אלא שהקב"ה צוה לשלח שיעיר לעזאזל, משום שהוא בחר לתת לסט"א חלק בשולי קדושת המצוה - זה לא בגדר "מצוה לעשות עבירה", אלא בגדר "כילו מצוה", ורוץ ממה שהקב"ה צוה - אסור באיסור חמור לעשות כדי לתת כוחות לסט"א, ורק נזק יוצא מזה הן לעובר העבירה והן לכל הבריאה].

ואומרים חז"ל, שזו היתה הטעות אצל איוב, הוא חשב מסברתו, שעדיף להנזיר ממצוה שיש לסט"א חלק בה, אמנם מה שבסוף קרה הוא, שכיון שהסט"א לא קיבלה את חלקה, היא הלכה ועמדה במקום שהיא חוצצת בין הקב"ה ועם ישראל, וכשהקב"ה רצה להידבק בעם ישראל ביציאת מצרים - השטן הפריע לכך בגלל שהוא לא קיבל את חלקו בקרבנות איוב. וכמו בסעודה, שאם לא זורקים עצם לכלב - הוא הולך ומבלבל את כל הסעודה.

ולכן הקב"ה עשה שהשטן יקח מאיוב את חלקו, בכך שייסר אותו, ויהרוג את בניו, ועל ידי זה השטן עזב את מקום הקדושה - המקום שבו הוא חצץ בין הקב"ה וישראל, וכך התאפשר שהקב"ה יגאל את ישראל ממצרים ויקרבהם אליו. ע"כ תוכן דברי הזוהר.

*

רואים מכאן יסוד ולקח נפלא. לפעמים היצה"ר מפתה את האדם לחשוב שהוא חכם וצדיק יותר מהקב"ה, וגם במקרים שהקב"ה הוא זה שמצוה לעשות מצוות כאלו שהסט"א תבא מעצמה ותינן מהם את חלקה, היצה"ר מתחכם על הקב"ה, ועושה חשבון שאת המצוה הזו לא כדאי לעשות, אבל בסוף תמיד יתברר שהחשבון הזה אינו נכון ורק הפסד מגיע ממנו.

אחת הדוגמאות לזה הוא מה שהקב"ה בכבודו ובעצמו צוה לעם ישראל לכבוש את ארץ ישראל, שהיא בבחינת "קרבן נקבה", שהרי ארץ ישראל היא גוף השכינה - הנחשבת נקבה ביחס לקוב"ה, וממילא יש בה הנהגת "נחש כרוך על עקבו", ו"בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא" - שהחיצוניים נכרכים בעקבי רגלי ארץ ישראל גוף השכינה היונקים ממנה.

וכך היה כשהקב"ה אמר לישראל בגלות בבל "פתחי לי אחותי" ותעלי לארץ ישראל - ובא היצה"ר ועשה חשבונות, שכיון שאח"כ יבואו אנשים לא הגונים

ויאחזו ב"אבק של אותו מקום" כדי לפתות לרע, לכן עדיף לפרוש לגמרי מהענין (שלי האליס רכב פ"ה).

ובאמת שזה בבחינת "ההשטן עומד על ימינו לשטנו" [ראה "חפץ חיים על התורה" הפטרת בהעלותך], שהשטן מתחפש לצדיק ומכשילו בעבירה, וכמש"כ הגאון הנצי"ב מוולאז'ין זיע"א בהסכמתו לספר "למען ציון":

"מצאתי מקום בזה להגיד לרבים עד כמה חביבה ישוב ארץ ישראל בעיני ה', עד כי בעת שהיה קול ה' דופק ע"י כורש לאמר, מי בכם מכל עמו יהי ה' אלהיו עמו ויעל, והמה סירבו ולא רצו לעלות, באמרם רחצתי את רגלי איככה אטנפם, ופירשו חז"ל במדרש שיר השירים על זה המקרא, רחצתי את רגלי מטינופת ע"ז, שאותו המקום משיאני ע"ז, ולפי קול דעתנו היא טענה נמרצה, **ובכל זאת אנו רואים שהרעם הקב"ה הרבה ע"ז כמו שנראה בהמשך השיר הקדוש, ובמדרש שם, וביומא פ"א.** ומוזה אנו רואים כי אין להקל במצוות הישוב משום שרואים שם איזה עוברי תורה, אחר שיכולים ליהור יפה... אלא שקשה ליהור, והרי לא גרע ממה שהיה ישיבת א"י משיא לע"ז... ומכל מקום אין זה מתקבל בעיני ה', אלא המצוה במקומה, ומחויב ליהור, ומי שאינו נזהר הוא רשע ועונו ישא, אבל אין אנו אחראין לזה!"

*

וכדברים האלו אנו רואים גם בזמננו. תלמידי הגר"א עלו במצוותו, ובנו את ירושלים וממנה אבן פינה לכל ארץ ישראל (וכפי שנתפס בגליון 63) - על סתרת הקדוש, ונזהרו שלא לעבור שום עבירה - ואפילו לא איסור קל מדרבנן - בשביל ארץ ישראל [חז"ל במה שפירשו חז"ל באיורו מקומן, כגון לומר בשבת לערמ"ס לכתוב שטר קנין על בית בארץ ישראל (עינין ת, ב; צגל קמ"ח, פ, ב); וכן לנו ע"י שחיבה עובדי סבבים (כחצות ק, ב); וכמו שכתב ב"עליות אליהו" (הענה פ"ו) בטעם שהגר"א חזר מנטיעתו לארץ ישראל:

"ואני שמעתי מידידי הרב מו"ה יצחק נ"י, בהרב המפורסם מ' זלמן ר' אורעס זצ"ל מוילנא, כי שמע מאביו הצדיק, שטעם אשר שב הגאון מנטיעתו לארה"ק, ה' בגלל הנמלים על הספינה, ושלא יוכל לאכול פת על ש"ק כד"ן.

וכאשר הגר"א ראה שמונעים אותו משמים מלעלות לארץ ישראל - ע"י שזימנו לו תולעים במאכלו וכנ"ל, הוא הודיע את תלמידיו - שהם יעלו לארץ ישראל וישבו אותה, ותלמידי הגר"א ובניהם הנהיגו את ישוב ארץ ישראל במשך מאה שנים, משנת תק"ע עד שנת עת"ל.

ולאור שהס"ט"א ראתה שהקדושה מתחילה להיבנות - ויבא גם השטן בתוכם לקחת את חלקו, וישלח את המינים לקיים "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך" [ועיקר יצירת המינות וה"מטבוליות" - מתחילה מחמת טומאת הגלות - עוד בחיי הגר"א, ומה שעשו בארץ ישראל הוא שיידי הגלות (עינין בגליון 31)].

כי אכן בימות עקבתא דמשיחא, שהם ימות משיח בן יוסף - תחילת הגאולה - באים הס"ט"א ובאי כוחה ויונקים מעקבי ארץ ישראל גוף השכינה, ובעקבתא דמשיחא חוצפא יבסאי, וזה חלק מהנהגה שהקב"ה נתן לס"ט"א חלק ב"קרבנות נקבה" ובעוד מצוות רבות שמה הרמ"ק שהבאנו בתחילה, [ישו הנגה ה'חוד"ו] שבתחילה הרע יונק מהקדושה ומתגדל על ידו, וכל זה כדי שאח"כ תחזור הקדושה ותשעבד את כל הגדלות של הס"ט"א - אל הטוב והקדושה, ובכך יתגלה יחוד ה' שהוא שולט על איביו [ראת נחלת ה' גליון 64].

ואכן כבר חזרו מלין בעלי תשובה, ואח"כ יבאו עוד מלין ועוד מלין, ואת כל קניניהם אשר רכשו בפון ארם - הם ישעבדו אל הקדושה, עד שכל הארץ תימלא דיעה את ה' כמו בימי חזקיהו המלך (סנהדרין 75, 3) ויתגלה יחוד ה' שמשעבד את כל קניני הטומאה לרצונו הטוב.

*

ואנחנו מצדיקים צריכים להמשיך לשמור את מצוות ה' ולהקפיד בקלה כבחמורה, בלי לטעות במצוות ה' כמלא נימא, - ובאשר לאחרים - "ומי שאינו נזהר הוא רשע ועונו ישא, אבל אין אנו אחראין לזה...", וכנ"ל בדברי מרן הנצי"ב זיע"א.

וכך נהג מרן הגר"ח זוננפלד זיע"א:

"... כשהיו קובלים לפניו על אלה מבוני הארץ שבעטו בתורת משה ובמצוותיה, ונדבקו רק במצוות ישוב הארץ, ואפילו מוסרים נפשם עליה - היה מנחמם ואומר: אנכי מקווה שתעמוד להם זכות ישוב הארץ שהם מקיימים במסירות נפשם, שיחזרו בתשובה ועוד ישורבו אל חיק התורה והאמונה". הלך מחשבה זה בא לדידי ביטוי נרגש, בשעה שמורגו הספיד בשעת "מסע התשובה" במושבה מרחביה את שני השומרים משה ברסקי ויוסף זלצמן שנרצחו ע"י ערבים דבריו בהספד זה ששולבו בפסקים ובמאמרי חז"ל רבים, ביטא את השקפתו ודעתו על חזון ישיבת אצ"פ, קיבוץ גלויות והארץ הנבנית ע"י בנים שחלק מהם התרחק ממקור היהדות. ואע"פ שהיו בהם דברי תוכחה ומוסר קשים, בלטה בהם החיבה והאהבה לכל יהודי המתמסר סבל נפשו לבני הארץ ולהפרחת שוממותיה" (האיש על החומה" כהסכמת מרן הגר"ח אלשיך ז"ל, ח"ב עמ' 140. וע"ש עמ' 149).

לחלק הטוב שבהם - "בלטה החיבה והאהבה", לחלק הרע שבהם - "דיבר דברי תוכחה ומוסר קשים".

*

ולבני המחלישים את כיבוש ארץ ישראל בגלל החטאים של חלק מבוני הארץ - אמר הגר"ח זוננפלד שהם חוטאים בחטא המרגלים, אלא האדם צריך לעשות בתמימות את מצוות ה', ו"בהדי דכבשי דרחמנא למה לך" (האיש על החומה" ח"ב, עמוד 140. - והוא בגליון 10 "מנדיז כחוטאי"). ואם אח"כ גם הרע יגן מהקדושה שהאדם בנה בקדושה ובטהרה, זה כבר חשבונות של הקב"ה, ואין שום טענות כנגד מקיים המצוה. ולכן גם כשהיו אנו רואים את הסטרא אחראי הנאחות בעקבי השכינה, עלינו לדעת שכמו שלא יעלה על הדעת לומר שאין ליטול מים אחרונים משום שהסטרא אחראי מקבלת חלק מזה, כך אין אפשר לעקור מצוות כיבוש א"י על ידי אותה הטענה. וכמו שמצאנו אצל איוב, שהימנעותו מלהקריב קרבנות שלמים [נקבה] כדי לא לתת חלק לאחיות הס"ט"א, בסופו של דבר לא הועילה לו, כך גם בענייננו על ידי ההימנעות מהמצוה אי אפשר להרויח, ובסופו של דבר האדם נותן לס"ט"א את חלקה בעל כרחו ח"ו מתוך חלבו ודמו וקנייניו רח"ל.

לכן הכלל הוא "אמר הקב"ה: שמוע לי שאין אדם שומע לי ומפסיד" (דברים כה ט, ה). לקיים את כל תורה' מצוות - בלי חשבונות להימנע ממצוה מסויימת בגלל שיש בה יותר את הענין שהס"ט"א יונקת ממנה.

וכאמור, התכלית של כל מה שהס"ט"א יונקת מהטוב, ומתגדלת על ידו - הוא כדי שלבסוף זה ישתעבד אל הקדושה, ויתגלה יחוד ה', שהוא שולט על איביו ומשעבדם אל רצונו הטוב, וכך נוכל לראות כיצד רק טובה יוצאת מהשמיעה בקול ה', ולא חס ושלוש היפך. במהרה בימינו אמן.

בברכת התורה, העורך

הג השבועות שהוא בבחינת העוה"ב - כוחו גדול לשעבד החמץ אל הקדושה ביאור הדברים עפ"י מש"כ הגר"א (ביאור היכלות פ"ר פקודי נב, ב. ד"ה ועל"א):

"וכל שכר העולם הבא להפך מרירא למתקא... שזה סוד יצה"ר שנתן באדם לבסמא אותו שהוא "טוב מאוד", שטוב מתחלתו הוא "טוב", אבל הנעשה טוב מרע הוא "טוב מאוד". וכמו שכתוב [בוה"ק] פרשת תצוה (קפ, ט), ונהורא עמה שרא, מאן נהורא? דא נהורא דאתגלייא מגו חשוכא".

ולכן המעלה היותר גדולה - היא להקריב לתם חמץ, דהיינו לקחת את היצר הרע - ולשרוף את חלק הרע שבו, ולשעבדו אל הקדושה.

אמנם בתחילה כאשר יצאו ישראל ממצרים, לא היה להם כח להתגבר על הרע, ולכן היו צריכים לאכול רק מצה - שהיא "טוב מעיקרו", אך אח"כ כשעלו דרגא אחר דרגא - עד שהגיעו לחג השבועות, שהוא בבחינת העולם הבא (זוהר למ"ז, ט, ובו קיבלו את התורה, שהיא עץ החיים - העולם הבא - אז כבר נתחזקו וקיבלו כח להקריב את הרע ולשעבד אותו אל הקדושה, וכך זה עדיף, כי "כל שכר העולם הבא להפך מרירא למתקא" וכדברי הגר"א.

◆

והטעם שמעלת העוה"ב הוא שהרע משתעבד לטוב, וזה יותר טוב מה"טוב מעיקרו", הוא משום שע"ז מתגלה יחוד ה' - שהוא השליט היחיד, וגם הרע והדין משועבד לרצונו, שהוא הטוב והרחמים. וכמו שכתב הרמח"ל (מפילס כ"ז):

"...פקרו האפיקורסים שהם אומרים שתי רשויות ח"ו, אבל תקון הכל 'קבה לנו עֶזְרַת מִצְרַיִם' (תהלים ס, יג), שמתוך אותה הסטרא אחראי עצמה תקון ינתן לנו, אז יודע שאין אלוה אלא אחד".

וכן הוא בכל קרבן תודה - שהוא קרבן של עולם הבא, שעליה נאמר (ויקרא כה פ"ט, ז) "לְעֵתִי לְבֹאֵ פֶלֶא הַקְּרָבָנוֹת בְּטָלִין וְקָרְבָן תּוֹדָה אֵינּוּ בְּטָלִין", ולכן הוא בא מן החמץ - דהיינו הרע שנהפך לטוב.

ובעיקר של החמץ שייך "קרבן תודה", כי עיקר השבת וההודאה - הוא על כך שגם אויבי ה' משועבדים תחתיו, וכמו שאמרו בדברים רבה (פ"ג ס"ז):

"מִכְרוֹתָ תִּהְיֶה מִכָּל הַעַמִּים" (דברים ז, יג), אָמַר רַבִּי חֵזְקִיָּה בְּרַב אֲבָא, אֵין שְׂבִיחָה שֶׁל מִשְׁרֹוֹתָהּ בְּשָׁעָה שֶׁמְתַקְּלֶת מְקַרְבוֹתֶיהָ, אֲלָא בְּשָׁעָה שֶׁמְתַקְּלֶת מִצְרוֹמֶיהָ.

◆◆◆

זכרות ומכת התורה - המזבח [בחינת א"י] משעבד הרע לטוב

אמנם יש להתבונן בנקודה נוספת:

מצד אחד מבואר בוה"ק הנ"ל, שבפסח שבו הדבקות היא בשכינה - אין כח להפך את הרע לטוב, ולכן צריך לאכול מצות ולהקריב מצות, ורק בשבועות שבו נעשים דבקים בתורה, שהיא אור קוב"ה - שהוא מעל השכינה, והוא סוד העולם הבא - רק שם יש אל הכח להקריב את החמץ - ולהפך את הרע לטוב. וכמו שאמרנו: "ומשום זה ישאל קדושים נדבקים בו בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּרַפְּוֹתָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה, בְּיוֹם זֶה". ומצד שני מבואר בוה"ק הנ"ל:

[על זה מקריבים חמץ להֶשְׁרֵף על המזבח] [לשרוף את כוחו הרע של החמץ - שהוא היצה"ר]. ומקריבים לְשֵׁמִי לְחֵם אֲסִירִים פְּאֻדָּה. [חמץ וְשֵׁרֵף בָּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ.

יש כאן הדגשה של כח אש המזבח, כלומר, מי בפועל שורף את החמץ ומשמיד ממנו את כל הרע, ומשעבד אותו לקדושה? מי עושה פעולה זו? - המזבח גוף השכינה (זוהר סנהדרין דף קנ"א, ט). המזבח שהוא ריכוז הכח של "ארץ ישראל", וכמו שאמרנו (כחצות פ"ד ק"א, ט):

"אמר רב ענן: כל הקבור בארץ ישראל - כאילו קבור תחת המזבח, כתיב הכא: מזבח אדמה תעשה לי, וכתיב התם: וכפר אדמתו עמו" - [ויבאור:] "שיסוד קדושת א"י הוא מקום המקדש, ויסוד קדושת המקדש הוא המזבח שמכפר" (מורה נבוכים בלשון פ"ד ע"ה כ"ה).

◆

הרי אנו רואים כאן יסוד נפלא - נכון שאת הכח להפך רע לטוב, מקבלים רק כאשר דבקים בתורה - אורות קוב"ה - עץ החיים - העולם הבא, אך התכלית היא לקחת את כח התורה - ועמו להשפיע על השכינה וגופה ארץ ישראל את כח הפיכת רע לטוב, עד שארץ ישראל מעצמה תוסיף ותשביח את הכח הזה ותוציא אותו לפועל - להפוך הרע לטוב.

כי למרות שהתורה שהיא אורות קוב"ה - היא מעל ארץ ישראל גוף השכינה, וכמו שקוב"ה מעל השכינה, אמנם התורה היא אמצעי כדי לתקן את ארץ ישראל - שזו התכלית, וכמש"כ (דברים ח ט): "כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לְעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּתְיוֹן וְרִבִיתֶם וְיָרַשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע ה' לְאַבְרָהָם". ועד"ז יש פסוקים רבים (עינין בגליון 36).

והנה כשכתוב "למען", הוא בא ללמד שהוא תכלית ועיקר המצוה (כ"ח לוח"ט סימן מל"ט). וא"כ מזה שבפסוקים אלו התורה דיברה על שמירת כל המצוות, ועל כולם היא כתבה למען באתם וירשתם הארץ, למדנו, שתכלית ועיקר כל המצוות כולם הוא בכדי שנגחל את ארץ ישראל - שזה תיקונה.

וכן רואים במסכת קידושין (ל, ט) "עשה מצוה זו [תפילין] שבשביילה תיכנס לארץ". וכן אמרו (זוה"ק וסלח דף קע"ו, ט): "לְקַבֵּן יָמֵן לְהֵם תּוֹרַת אֲמָת, לְנִפְוֹת פֶּה וְלְדַעַת דְּרָכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - פְּדֵי שְׁיִירְשׁוּ אֶרֶץ הַקְדוּשָׁה, שְׁכָל מִי שְׁוֹזָה בְּאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ס"ט) וְעַמְּךָ פְּלִמְ צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. ויסוד התורה הזה - נתבאר בארוכה במקורות רבים בגליונות 36 - 40.

◆

ולכן למרות שהפעולה באה בשבועות מכת וזכרות התורה - אך התורה היא אמצעי לתת כח למזבח שהוא גוף השכינה וריכוז כח ארץ ישראל, שהוא זה שיוציא לפועל את עיקר הפעולה הזו - לשעבד את הרע לטוב.

חג מתן תורה - פרי ארץ ישראל

לה' שנתן להם ארץ חיטה ושעורה, ובחג הסוכות היו מביאים ביכורי כל הפירות להודות לפניו על אספתם, כמו שכתוב 'באספך מגרנך ומיקבך', ומפני זה לא בא בחג השבועות זכרון מתן תורתנו ולא קרא חג הסוכות בשמו, כי אם חג האסיף לפי שהיא היתה כוונת החג. **הנה אם כן היו המועדים האלה לתת הודאה על יציאת מצרים ועל ביאתם לארץ ישראל** (פירוט הטורה מצד ימין למעלה נמצא שמות לה, וא).

כלומר, שבועות הוא המשך של פסח, שבפסח אנו מודים על עצם היציאה ממצרים, ואילו בשבועות אנו מודים על השלב הסופי של הגאולה, וכמו שאומרת התורה כמה פעמים שיציאת מצרים היא 'למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ' (דברים ו, כג).

וצריך להבין מנין שזוהי מהות החג, הלא לא בתורה ולא בדברי חז"ל מצאנו שהזכירו שזוהי מהות החג.

אמנם כאשר נתבונן נראה שבאמת דבריו מבוארים בתורה, שהרי חג שבועות נקרא 'יום הביכורים' מצד שני מיני 'ביכורים': א. **המנחה החדשה של שתי הלחם** שמביאים מהחטים. וכמו שכתוב (נמלכ כה, ט) 'ובימים הבכורים יקריב את שתי הלחם על פשעך ופירותיך'. ופירוש רש"י: "וביום הבכורים - חג השבועות קרוי בכורי קציר חטים על שם שתי הלחם, שהם ראשונים למנחת חטים הבאים מן החדש".

ב. **ביכורי שבועת המינים** שכל יהודי מעלה משדהו לבית המקדש, וכמו שכתוב (שמות כה, טו) 'ומג הקציר בפני מעשיך אשר תנער בשדה'. ופירוש רש"י [ומקורו מהמשנה ביכורים א, ג]: "בכורי מעשיך - שהוא זמן הבאת בכורים, ששתי הלחם הבאים בעצרת היו מתיירין החדש למנחות ולהביא בכורים למקדש, שנאמר (נמלכ כה, ט) 'וביום הבכורים וגו' [וכן מבואר בוהר בפרשת פנחס (נמלכ, טו) 'השביא את הפסוק 'ראשית בכורי אדמתך' על 'וביום הביכורים']".

וכאשר נתבונן בפרשה של מקרא ביכורים נראה שהביכורים אינם באים כהודאה על

הפירות גרידא, כי אם כהודאה על ארץ ישראל שממנה יוצאים הפירות, וכמו שאומר מביא הביכורים 'הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו' (דברים כה, ג), כלומר ההודאה היא על כך שבאתי אל הארץ. ולכן מביא הביכורים מספר על יציאת מצרים, ומסיים 'ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ חלב ודבש. ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה' (ספ פטוקס ט-י).

[וראה בגליון 48 שהבאנו ממרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל (י"א)לפת השת"ל דברים כה, ג, והוא כיוון בזה לדברי האריז"ל זיע"א, שזהו הטעם שמביאים ביכורים משבעת המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל - כדי לשבח את ארץ ישראל. והוא בא כתיקון לחטא המרגלים, הללו המאסו את הארץ, ואילו מצוות בכורים ניתנה משום חיבת הארץ. - וראה עוד בגליון 4 שהארנו בזה].

ואם כן ביום הביכורים, שבו מודים על התבואה החדשה, מודים לא רק על התבואה עצמה, אלא גם על הארץ שממנה באה התבואה, ואם כן באמת ענין החג הזה הוא לתת הודאה על ארץ חיטה ושעורה.

וכן לפי מה שביאר חז"ל שהתבואה החדשה אינה רק הפירות הגשמיים, אלא התורה שיוצאת מציון, כאשר אנו מודים על התורה, עליו להודות גם על הארץ שממנה יוצאת התורה.

על ידי התורה היוצאת מהארץ - נדבקים בארץ שהיא גוף השכינה

אלא שהדברים צריכים ביאור עדיין, מדוע אכן מודגש בתורה ענין ההודאה על הארץ ביום זה, והרי לכאורה עיקר ההודאה היא על הפירות שיצאו מהארץ, שהם התורה, שזוהי התכלית.

אמנם הדברים מבוארים היטב על פי מה שהבאנו מדברי ר' ירוחם ממיר זצוק"ל (לעת מוסף ח"צ עמוד לו - לו): 'שענין ארץ ישראל נוטל חלק בראש בתורה הקדושה... וכל המשא ומתן שבתורה אודות ארץ ישראל, שסוד הארץ הוא הסוד של שלימות הכי גדולה... והנה, אינה עוד אלא אלה הארץ ישראל...'. כלומר תכלית התורה היא להידיב את התורה היא דרך הארץ הקדושה, שהיא גוף השכינה. וכפי שהארנו בזה בגליון 36 [בגליון זה במאמר 'מעניני דיומא'] והבאנו כן מדברי הגר"א והיעב"ץ ועוד.

ולפי מה שביארנו אנחנו רואים כאן עומק נוסף. אין זה במקרה שהדיקות בארץ היא על ידי התורה, אלא משום שהתורה היא פירות הארץ, ועל ידי הפירות אנחנו נדבקים בארץ [ועל דרך מה שכתוב רש"י (נבלשית ג, כז) על ודבק באשתו, שהוא על ידי הבנים. וכע"ז במאמר הגאולה להרמח"ל (עמ' קל"ט): 'ובצאת משם המשיח לבא אל המקום אשר יבא שם, הנה יותר ויותר תרבה המעלה אל השכינה שנאמר בה (תהלים כז, ז): 'אני היום ילדתיך'... ונמצא, שמפני היותו נולד משם תרבה שם השמחה, והוא - 'ותגל ילדתיך'... כי ילדתה. ומי תלד בזה בן חביב למלך, מעלתה תגדל ואהבתה תרבה'].

ולכן כאשר אנחנו מודים על הפירות שזכינו להם, שהיא התורה, שיוצאת מציון, עליו להודות על הארץ, ולזכור שהתכלית היא להידיב את הארץ, על ידי הדבקות בארץ ישראל. ונמצאנו למדים שהקשר בין התורה ובין ארץ ישראל, הינו קשר הדדי. התורה היא הפירות של הארץ, ולא יכול להגיע הגילוי שלה אלא מהארץ, והתכלית שלה הוא הדבקות בארץ.

ישנה תמיהה ידועה במהות חג השבועות. כפי הידוע חז"ל נוקטים בפשיטות שיום זה הוא חג מתן תורתנו, ולכן הכל מודים בעצרת שצריך גם כן 'לכם' משום שהוא 'יום שניתנה בו תורה' (פסחים סה, ט), ואף בתפילה תקנו חז"ל להזכיר את 'זמן מתן תורתנו'. ומאידך בתורה שבכתב אין שום יחס לנושא הזה, אלא יום זה נקרא ביכורי קציר חטים (שמות לה, כג) או יום הביכורים (נמלכ כה, טו), ולא מוזכר כלל הנושא של מתן תורה. והדבר צריך ביאור כיצד חז"ל מגדירים כדבר פשוט שיום זה הוא חג מתן תורה, בעוד שבתורה שבכתב לא נזכר כלל הענין הזה.

אמנם את התשובה לתמיהה הזו עונים כבר חז"ל בעצמם (ועי' מהמאמר פנחס נמלכ, טו) 'וביום הבכורים יקריב את שתי הלחם על פשעך ופירותיך וגו'. רבי אבא אומר, יום הבכורים הם בכורים עליונים של התורה. זהו שכתוב 'ראשית בפני אדמתך תביא וגו'.

כלומר, בתורה נאמר שהחג הזה הוא על הביכורים, דהיינו התבואה החדשה שגדלה בתקופה זו, ולכן אנו מצווים להביא שתי הלחם, שהם ביכורי התבואה החדשה, ועל זה אומרים חז"ל שהביכורים שבאים ביום זה, זהו התורה.

וכך כותב הגר"א (מלכת פנחס ע"ג הכתוב, עמ' מז): 'וקבלו התורה אז [בשבועות, שהיא שתי לחם מחיטין]'.
וכך כותב רמ"ד וואלי (נמלכ עמוד לז):

והנה כבר ידוע שמיים שני של פסח מתחילין ימי העומר שהם ימי דין... לצרף וללבן רוא דכנסת ישראל שהיתה ראויה לקבל האור העליון של ההשגה הברורה ביום החמישי של העומר, והוא אור התורה שניתנה באותו היום שנקרא 'יום הביכורים' דוגמת הבכורים ממש שהם הפירות החדשים, כך אור התורה הוא הפרי חדש שניתן מן העליונים אל התחתונים לצורך תיקונם. וז"ש: 'וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה'... וזאת המנחה החדשה היא השתי הלחם הבאים מחטים, רמז לכ"ב אותון דאורייתא דסלקין לחשבן חטי'.

[וכך אמרו בתיקוני זוהר (קול, טו): 'ששתקמים של התורה, בעלי הסודות, וזרקים תפנין נהפזין התיצנים. ואקלים את החטה של התורה שהיא מפקנים, עשירים ושמנים האותיות של התורה שעולות להקבון חטי'.

וכן בוהר פרשת פנחס (כז, טו): 'שנה לעמיתך עשה אלהים - לקם הגוף, ולקם התורה [לאכילת הנשמה]. זהו שכתוב (משלי ט) לבי להמו בקלמין'].

דהיינו שכמו שיש פירות גשמיים, כך ישנם פירות רוחניים שיוצאים מהארץ, שהם דברי התורה, שעליה נאמר (ישעיה ג, ג) 'כי מציון תצא תורה, ולכן יום הביכורים, שבו גדלה התבואה החדשה, הוא יום קבלת התורה, שהיא התבואה החדשה.

[וראה בגליון 46 שנבאר על פי דברי הגר"א (ש"ק השלישי א, ג) שהתורה והמצוות שאנו עושים, הם הורע שנורע בא"י, ועל ידי זה מגיעים הפירות, אמנם כאן מתבאר שזה הולך לשתי הכיוונים, שהתורה היא הורע שחורעם בארץ, והיא גם הפירות שצומחים מכה הזריעה, וכך מתבאר מדברי הגר"א בליקוטם על אדרא רבה (נחמילת צילוח גמיל' על תיקוני זוהר. ד"ה יזאנוטו כשולי כמלא') שבזמן הבית היו זורעים כל יום וקוצרים את התורה, אבל בזמן הזה אין גדול אלא מספחים שנופלים מאליהם].

הדברים מתחילים אצל אדם הראשון, שהקדוש ברוך הוא שם אותו בגן עדן, ובתוך הגן עץ החיים, שעליו נצטוו אדם הראשון 'מכל עץ הגן אכל תאכל' (נבלשית ג, טו). ומזה עץ החיים? מבאר שלמה המלך (משלי ג, ט-י) 'בני תורת אל תשכח... עץ חיים היא למחויקים בה'.

וכאשר גורש אדם הראשון מגן עדן, הוא הובא לארץ ישראל שהיא גוף הגן עדן, וקדושה מעין קדושת גן עדן, ומי שיש לו בה חלק, חשוב הוא כחלק לעולם הבא', [כמו שכתב הרמב"ן (נבלשית ג, יח) בשם האבן עזרא], וממילא מובן היטב שהפירות של הארץ שעליהם אנו מודים - היא התורה, שיוצאת מציון.

וממילא קבלת התורה שהיתה ביום זה, אינה מנותקת מן הארץ, אלא היא התורה שיוצאת מארץ הקודש, וכמו שכתב הגר"א (מלכת פנחס נמלכ כה, טו) שגילוי של תורה הוא בארץ.. וכן התורה לא ניתנה אלא לישראל בהר סיני' כלומר משום שגילוי של תורה הוא בארץ לכן התורה ניתנה בהר סיני, וביאור דבריו על פי מה שאמרנו חז"ל (מלכ תהלים סח) שהר סיני הוא הר המוריה שנעקר ממקומו, ומבואר בדברי הגר"א שהדבר הזה היה מעכב בקבלת התורה, שכיון שגילוי של תורה אינו אלא בארץ, ממילא לא היה אפשר לקבל את התורה אלא בהר סיני, שהוא הר המוריה שנעקר ממקומו.

[וראה בוהר (אמל ט, טו) שביום הביכורים, הוא ביכורי הפירות של עץ החיים שהוא התורה].

יום הביכורים - להודות על ארץ חיטה ושעורה

אחד מגדולי ישראל שעסק הרבה בעניני ארה"ק וקיבוץ גלויות, הלא הוא רבי יצחק אברבנאל, מבאר בספרו את מהות יום חג השבועות, וכך הוא כותב:

ואחרי שזכר המצוות שיוורה על גאולתם ממצרים, זכר עוד אותם שיוודו על הארץ אשר באו שמה, והם חג השבועות וחג הסוכות כי שניהם יורו על היותם יושבים בארץ הנבחרת, ובחג השבועות היו מביאים שתי הלחם שהוא קציר חטים, להודות

מדברי רבותינו

מון שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א (חלק ב)

לחזק עקירת ישיבות מחו"ל לארץ ישראל

[שח מון הגר"ח קניבסקי שליט"א]:

בתחילת הבנין של ישיבת פוניבז' אחר התפילה בשמחת תורה ואחר ההקפות אצל החזון איש,

אמר החזון איש לאנשי בית הכנסת שבביתו דברי הש"ס במגילה כ"ט. 'עתידין בתי כנסיות שיקבעו בארץ ישראל, והנה, עתה הרב כהנמן עוקר ביהכ"נ וישיבה מחו"ל לארץ ישראל, צריך ללכת לחזק את הדבר, וכולם הלכו אתו יחד לישיבה, וזה היה בתחילה ממש שרבי שמואל בא עם קבוצת בחורים והיתה איתו חצר ששם היתה הישיבה ולשם הלכנו (כל משאלותיך' עמוד תכ"ג).

התורה התרבתה בכמות ובאיכות - אחרי השואה ובארץ ישראל

אמרת: הרב מפוניבז' אמר, שאחר המלחמה ריבוי התורה הוא יותר מלפני החורבן.

[תשובת רבינו]: 'הוא הרי צודק לא רק לגבי הכמות אלא גם באיכות, העומק וחריפות של היום בציבור לומדי התורה לא היה כך לפני כן.'

בהזמנות אמר רבינו עוד על דברי הרב מפוניבז': 'יש דבר נוסף שיש היום יותר מלפני המלחמה, עשיית ספרים. פעם היה יקר מאד והיום יש הרבה ספרים, ויש בזה מעלה וחיסרון, אבל המעלה עדיפה על החיסרון' (כל משאלותיך' עמוד ש"ז).

[שח הגר"ח מן שליט"א בפני מון שר התורה שליט"א]: אמרו לי כי מון הגר"ח אמר: פעם היו מונחים בלימוד ומתעסקים במצוות [ליגעו אין לערענו און טאן אין מצוות], היום מונחים במצוות ומתעסקים בלימוד.

רבינו התרגש ואף אמר: הרב מפוניבז' אמר, היום יש יותר תורה מלפני המלחמה! [כל משאלותיך' עמוד תכ"ט].

פעם אמר הגר"ח קניבסקי, שהוא רואה הבדל בין כותבי מכתבים מארץ ישראל לכותבים מחוצה לה: 'בדרך כלל' אמר 'כותבי המכתבים מהארץ טובים יותר, ורואים עליהם שאוהי ארץ ישראל מחכים'.

תורת ארץ ישראל גוברת

נכנסתי עם קבוצה של גבירים מדרום אפריקה להגר"ח קניבסקי עם שאלה מאוד מענינת. הראנד הדרום אפריקאי לא שווה הרבה לעומת השקל הישראלי. השאלה שלהם הייתה אם להשתמש בכסף הזה בדרום אפריקה ואז יוכלו לעשות לכאורה הרבה יותר, או לתרום לתורה בארץ ישראל, אבל אז עם הראנד יוכלו לעשות לכאורה הרבה פחות. ענה להם רבי חיים: 'תורת ארץ ישראל גוברת' (מפי הגד ירחמיאל בויאל שליט"א).

מעלת הנולד בארץ ישראל

נכנס אברך שרבינו מכיר וסיפר: יש לי ידיד נפש כמו אח בארה"ב, שמוסר נפשו על צדקה, שבה עם בתו לארץ ישראל ליו"ט ועדיין לא הגיע זמנה לילד, אבל לפתע נולד בן והיום הברית ואני נוסע לברית א"י.

אמר לו רבינו: 'בגמ' כתובות ע"ה. ולציון יאתמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון וכו' - אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה. חזינון שאף שיחזרו לחו"ל, אבל יש מעלה בכך שנולד בה בארץ ישראל.' ושלה ברכה לתינוק והמשפחה שיבורכו ויצליחו (כל משאלותיך' עמוד תק"ד).

בארץ ישראל יש יותר סיעתא דשמיא - לגדל ילדים גדולים בתו"ש וקדושים

סיפרתי למון על ידיד תושב חו"ל שנתן תקציב להחזקת ילדים של אברכים בבני ברק לחודש ימים, והרי כל כך קשה היום לחנך ילדים, ומידה כנגד מידה אני מבקש בשבילו ברכה שה יעזור לו עם הילד שלו.

[תשובת מון שר התורה שליט"א]:

בבראשית רבה (פ"כ ו' אות) איתא שנוח לגדל לגליון אחד זיתים בגליל, מתינוק אחד בארץ ישראל.

[א.ה. (בכ"שית ככה כ' 1): 'בעצב, זה צער הנפלים, תלדי, זה צער הילדים, בנים, זה צער גידול בנים, א"ר אליעזר בר"ש נוח לו לאדם לגדל לגליון אחד משל זיתים בגליל, ולא לגדל תינוק אחד בארץ ישראל.' ומקשה מון שר התורה שליט"א, למה מבואר שהקושי לגדל תינוק - הוא דווקא בארץ ישראל, ומאידיך בחו"ל יותר קל, הרי היה צריך להיות הפוך, שאם בארץ ישראל יש קושי גידול בנים - אם כן כל בארץ ישראל.]

¹ ראה בספר "הרב מפוניבז'" (חלק ב עמ' רמג): 'אחד הדברים האהובים עליו ביותר, היה להתפעל מן הנס של הצמיחה המחודשת בעולם התורה אחרי ההשמדה הנאצית. כנוח עליו הרוח, בכל מיני ההדמוניות, אהב להתבטא שבתקופה האת גדלים בני תורה - במיוחד בארץ ישראל - יותר שקדנים, יותר מוכשרים ויותר מוצלחים, עליונים ממש, הרבה יותר מאשר בישיבות הקדושות באירופה לפני השואה.'

פעם אחת נזדקק מפיו אימרת כנף שחישמלה את כל השועמים אותה: 'יש לי דרך ארץ בפני הדור הזה, שבו שרונה נשמה יתירה' (וראה גליון 54 "דבר העורר").

² ראה שו"ת "באר שבע" (סימן ע): נשאלתי מי שנדר שלא ילך לסעודת הרשות כי אם דווקא לסעודת מצוה, אם מותר לו לילך לסעודה שעשויה עליון היתו או לא:

וזהו תשובתי: יראה שיש לחלק בדבר, אם הוא בארץ ישראל או בקרא סעודת מצוה, אבל בחוצה לארץ בקרא סעודת הרשות, וראה מרא דגרסינן בירושלמי דסוטה פרק משוח מלחמה וז"ל: 'יכול הובנה בית בחוצה לארץ יחא חזון [מעורכי המלחמה]. ת"ל יולא תכני' - את שמצוה לחנכו [שמום ישוב ארץ ישראל].

שכן בחו"ל [שיהיה עוד יותר קשה לגדל בנים], שהרי בארץ ישראל יש יותר זכויות וסיעתא דשמיא. הלשון משמע שבארץ ישראל יותר קשה מוחץ לארץ.

והטעם כי בארץ ישראל הילד צריך להיות ילד קדוש

[א.ה. כי הילדים שגדלים בארץ ישראל הם יותר קדושים, ובמקום שצריך להיות קדושה גדולה - צריך ג"כ טירחה רבה, וכמו שאמרו ל'פום צערא אגרא:

ולפי"ז יוצא שישנם שתי סיבות שבארץ ישראל יותר מצליחים עם הילדים בתורה וי"ש. א. קדושת ארץ

ישראל - משפיעה קדושה על הילדים. (וגם 'אורייתא דא"י מהכים'. עיין בתשובה באהה). ב. ה'לפום צערא' - משפיע יותר 'אגרא', ושכר מצוה מצוה, לזכות לילדים גדולים בתורה ויראת שמים].

(ספר 'דבר שיהיה' ש"ת ממון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א - סענה לתלמידי הגר"ח מן שליט"א).

'סעודה מצוה' על מצות 'בנין בית בא"י'

שאלו. הנה המגן אברהם כתב שיש מצוה בסעודת חנוכת הבית בארץ ישראל.

מה יהיה?

א. אם עשה רק שיפוצים.

ב. הוסיף חדר.

ג. שיפוצים עם חדר?

[תשובה]:

המ"א לא כתב שחייב, אלא אם עושה זה סעודת מצוה.

א. זה כלום.

ג. חדר לגבי בית חדש במלחמה, מבואר שאף אם הוסיף חדר אחד [א.ה. עיין סוטה מ"ד א: תנא אם הוסיף

בו דימוס אחד חזור. ובמ"א בסי' תקס"ח סק"ה].

[שאלה]: עוד שאלו. מש"כ המג"א שחנוכת הבית זו

סעודת מצוה, אם רק מיד מבואר, או גם אחר כמה ימים?

[תשובה]: גם אחר כמה ימים, כל עוד ניכר שזה בית

חדש.

[שאלה]: שוב שאלו. האם יעשו סעודת חנוכת

הבית?

[תשובה]: במג"א ה' תענית: שבארץ ישראל זה

מצוה, לא חיוב.

[שאלה]: האם ראוי למיעבד הכי?

[תשובה]: זה דבר טוב! [כל משאלותיך' עמוד תקל"ו].

לקנות בתים בארץ - זה מצוה דאורייתא

אדם עשיר שמתעסק בנדל"ן ונסע לחו"ל, שם עושה כינוס לעשירים לשכנעם לקנות בתים בארץ ונשאל מון הגר"ח מה לומר לאנשים באותו כינוס [תשובה]: [לומר להם] 'שזה מצוה דאורייתא!'. (מפי תלמיד חכם מקורלי הגליון שהיה עד לאהי).

לא תחנם

[שאלה]: יהודי גר ברמלה בין ערבים, ויש יהודי שמוכן לקנות ממנו את הדירה מקסימום 1000 אלף דולר, וערבי מוכן לתת 250 אלף דולר.

וישנה נקודה נוספת שהקרקע שייכת למינהל, שמשמעותה חכירה ל-99 שנים - עם זכות לחדש את החכירה.

[תשובה]: 'זה איסור דאורייתא לא תחנם', אין שום עיצה ואסור, ועליו לחשוב כאילו

שאלו לו קונה ערבי.

ומה שזה מינהל זה שלו לגמרי.

וראה בירושלמי שביעית פ"ו ה"א יז: 'רב חונה בעי משרי ההן יבלונה [= רב חונא רצה

להתיר בשיעית את אותם השדות שביבלונה] שבגלל, כי אותן שדות היו של עכ"ר, וישראלים אריסין

לעבדו כשביעית, וסבר שמכיון שהגוף של גוי, וישראל הוא אריסין רק לפי שעה' - א"כ הוא כמו

שדות גויים, ובסוריא יש קנין לגוי להפקיע מאיסור שביעית. ורבי מנא רבני חייא בר מדיא לא הסכימו

להתיר עמו, משום ש [אנטונינוס יהבה לרבי תרין אלפינ דשנינ באריסות] - והגר"א גרס:

'תרין אלפינ שנין. שאנטונינוס נתן לרבי את השדות שביבלונה - לאלפים שנים, כלומר שישראל יעבדו

בהם באריסות לעולם].

לפיכך נאכל אבל לא נעבד [בשיעית. מכיון שהישראל הוא אריסין עולם] כסוריא [כשדות

ישראל שהיו בסוריא], ופטור מן המעשרות מפני שהוא כשדות עכו"ם.

ובגר"א כתב שזו אריסות לעולם, והכי נמי כאן.

[שאלה]: היהודי שמוענין לרכוש ולקנות, הוא קבלן יהודי, ואח"כ כאשר יבנה בית

הוא ימכור לערבים.

[תשובה]: 'בתוס' ע"ז דף ט"ו: ד"ה לעובד כתבו, שבישראל גם 'לפני דלפני אסור, רק

אם זה ספק יש מקום להקל' (כל משאלותיך' עמוד תקמ"ט - תק"ט).

- פני משה]. יצא זה שאינו מצוה לחנכו' עכ"ל. כן פסק הרמב"ם בפ"ז מהלכות מלכים... הצעיר יששכר בער איילנבורג.

³ ראה מהר"ל דיסקין עה"פ (ויקרא כה. כד) 'ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ - כלומר כשתחובו חובת גלות ח"ו ותגלו מקום אשר השכנים יקבלו אתכם באהבה, ובסבר פנים יפות, והשי"ת יברך אתכם שבת, ויהי לכם אחוזה, זהו 'ובכל ארץ אחוזתכם' - כל תאמרו כי נעמו עלינו וישיבתנו ישיבת חו"ל, כי שבת ה' עלינו גם בחו"ל לרשת אחוזות. ע"כ אין לנו לדאוג עבור ארץ ישראל, רק גאולה תתנו לארץ, כלומר במאי דאפשר לקיים המצוה וירשתה וישבת בה, היינו לקנות שדה או כרם או בית, או אליבא

דמ"ד שכירות קונה, אזי השוכר בית בא"י מקיים המצוה וירשתה וישבת בה' לשעתה (הובא בגליון 48). [ויש להוסיף שנהגו וחומר היום, שמי שמצא בחו"ל - אינו נקרא 'גלות', שהרי אף גוי אינו מכריחו לגור בחו"ל, ואדברה הגויים רוצים שיפסיקו 'לקחת להם את ארצם'].